

буде виконана, можна буде приступати до реалізації намічених змін. Напрямок розвитку законодавчої бази повинен ґрунтовно освітлюватися в програмі проведення структурних змін як на рівні галузі, так і на рівні окремого господарства. Необхідне оперативне створення та відновлення правової бази ґрунтується на синхронізованій та скоординованій роботі Кабінету Міністрів України, Укрзалізниці, Міністерства юстиції, та інших органів державної влади, що є законотворчими для залізничного транспорту.

Як першочергове завдання структурних перетворень на підприємстві, вирішення правового питання функціонування залізничного транспорту в умовах його структурних перебудов сприяє подальшому вивченню стратегічних заходів, спрямованих на забезпечення беззбитковості діяльності підприємств залізничного транспорту на початковому етапі функціонування в нових умовах господарювання, а також подальшого підвищення ефективності їх діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бараш Ю.С. Управління залізничним транспортом України: Монографія. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Д: Видавництво Дніпропетровського

національного ун-ту залізн. Транспорту ім. акад. Лазаряна, 2006. – 264 с.

2. Цветов Ю.М., Макаренко М.В., Цветов М.Ю. Проблеми та основні напрями реформування залізничного транспорту України: монографія. – К:КУЕТТ, 2007. – 222с.

3. Гончаренко В.П. О законодательных предпосылках реформирования железнодорожного транспорта Украины // Залізничний транспорт України. – 2007. - № 4. – с.32-35.

4. Дорофеева О.І. Удосконалення нормативно-правового механізму в період реформування залізниць України // Залізничний транспорт України. – 2007. - № 3. – с.29-31.

5. Закон України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 р. № 232 //Відомості Верховної Ради України, 1994. - № 51. – с.446.

6. Ейтугіс Г.Д. Механізм управління підприємствами залізничного транспорту України з урахуванням регіональних умов// Залізничний транспорт України. – 2006. - № 3. – с.18-21.

7. Транспортне право України: Навч. посібник / За ред. Гіжевського В.К. - К.: Юрінком Інтер, 2002. – 416 с.

8. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=847-14>.

9. Гончаренко В.П. Открыть простор эффективной работе экономики. В межотраслевом взаимодействии – ключ к общему успеху// Залізничний транспорт України. – 2007. - № 6. – с.20-23.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Дейнека О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 656.078.8

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Панчишин Я. М., аспірант (УкрДАЗТ)

Вивчено теоретичні основи управління конкурентоспроможністю підприємств залізничного транспорту. Запропоновано модель процесу управління конкурентоспроможністю підприємства залізничного транспорту

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Зараз проблема конкурентоспроможності у сфері транспортних перевезень постає все частіше. Від того, наскільки успішно вона вирішується, залежить економічне життя будь-якої країни. Проблема управління конкурентоспроможністю підприємств

залізничного транспорту (залізниць) в Україні ускладнюється загальним спадом обсягу залізничних перевезень та особливим статусом, який має залізничний транспорт, виступаючи як монополіст на ринку залізничних перевезень, при цьому беручи участь у конкурентній боротьбі за обсяги перевезень вантажів з іншими видами транспорту, наприклад,

автомобільним. Однак без реальної оцінки їх конкурентного потенціалу, аналізу факторів впливу неможливо розробити стратегію подальшого розвитку. У зв'язку з цим створення системи управління конкурентоспроможністю стає найважливішою умовою подальшого розвитку підприємств залізничного транспорту.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин загальної проблеми. Вагомий внесок у вивчення питань конкурентоспроможності та управління нею зробили такі зарубіжні вчені-економісти: Г. Азоев, М. Портер, Р. Фатхутдінов, А. Юданов та інші [1-4]. Серед вітчизняних учених проблемами конкурентоспроможності займалися: В.Л. Дикань, О. Є Кузьмін, І. О. Піддубний, В. В. Чернега та інші [5-8]. Питання ефективності функціонування залізничного транспорту досліджувалися Кулаєвим Ю. Ф. [9], Кірпою Г. М. [10]. Проте, як ніколи раніше, потребує розробки модель управління конкурентоспроможністю підприємств залізничного транспорту, що є актуальною проблемою в конкурентному середовищі транспортного ринку України.

Таким чином, **мета статті** полягає у теоретичному обґрунтуванні системи управління конкурентоспроможністю підприємств залізничного транспорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах господарювання тільки те підприємство, яке чітко розуміє свої стратегічні цілі, бачить майбутнє, має компетентний персонал та механізм адаптації до умов ринку, які постійно змінюються, має право вважати себе конкурентоспроможним.

Сучасна парадигма управління конкурентоспроможністю підприємства залізничного транспорту повинна будуватися на таких тенденціях як: трансформація ролі споживачів, глобалізація, нові технології транспортування, зростання попиту на інноваційну продукцію та послуги. Отже, існує необхідність нового стратегічного підходу в системі управління конкурентоспроможністю, який націлений на вирішення проблеми конкуренції на транспорті у майбутньому, забезпечення конкурентоспроможності під впливом тенденцій глобалізації та успішного функціонування у стратегічній перспективі відповідно до встановлених цілей. Оцінити ж якість управління конкурентоспроможністю можна залежно від того чи вміє підприємство розпізнавати загрози, які є на шляху його розвитку, як вдало реалізовує ідеї антикризового менеджменту, виявляє нові можливості, що виникають у зовнішньому середовищі.

В науковій літературі зустрічається різні визначення поняття «управління конкурентоспроможністю». Так, Кузьмін О. Є [6, С.

131] розглядає це поняття як аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають політику у сфері створення і реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі і відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкту господарювання, що реалізується за допомогою таких засобів, як планування, оперативне управління, забезпечення і підвищення конкурентоспроможності в рамках певної системи конкурентоспроможності. Інше визначення дає І. О. Піддубний: «управління конкурентоспроможністю є напрямом менеджменту, спрямований на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг та забезпечення життєдіяльності підприємства як суб'єкта економічної діяльності» [7, С.58]. На думку автора, під управлінням конкурентоспроможністю підприємств залізничного транспорту варто розуміти системний вплив на діяльність підприємств з метою досягнення стійкого функціонування вітчизняного залізничного транспорту і реалізації євроінтеграційних напрямів розвитку.

Як зазначає Н. Г. Тарнавська, сучасне управління конкурентоспроможністю підприємства повинно базуватися на таких пріоритетах, як [9, С. 156-157]:

- формування нового стратегічного мислення;
- забезпечення ієрархічності і наскрізності управління;
- розуміння чинника часу як пріоритетного у конкурентній боротьбі;
- сприйняття управління конкурентоспроможністю як інноваційного процесу;
- урахування глобальної тенденції інтелектуалізації економіки;
- спільне творення цінності виробником і споживачем продукції (послуг) через системні спільні здібності, що мають індивідуалізований характер;
- досягнення перемоги у боротьбі за її стійкість чи переведення з одного стану в інший за допомогою необхідних і достатніх способів і засобів впливу.

Враховуючи вищезазначене, **метою управління конкурентоспроможністю підприємств залізничного транспорту** є досягнення умов успішної діяльності підприємств на конкурентному транспортному ринку і випередження конкурентів у боротьбі за споживачів.

В визначені управління конкурентоспроможністю було зроблено акцент саме на використанні системного підходу до управління. Такий вибір було зроблено на основі аналізу наукових підходів до управління конкурентоспроможністю (таблиця 1).

Основні підходи при формуванні методології управління конкурентоспроможністю підприємства [3, С .99 - 153]

Назва	Сутність
Системний підхід	Управління базується на чітко окресленій меті управління і передбачає підпорядкування діяльності усіх підсистем досягненню цієї мети. Підприємство, як система розглядається, як частина системи вищого порядку. Успішне функціонування підприємства як відкритої економічної системи передбачає необхідність забезпечення його гнучкості та превентивної реакції на динамізм конкурентного середовища.
Логічний підхід	Оснований на застосуванні принципів діалектичної і формальної логіки, а саме принципах: <ul style="list-style-type: none"> - об'єктивності об'єкту, що розглядається; - багатостороннього вивчення об'єкту; - історизму; - тотожності; - непротиріччя; - достатнього обґрунтування.
Відтворювально-еволюційний підхід	Постійне відновлення виробництва для задоволення потреб конкретного ринку з меншими (в зрівнянні з кращим аналогічним об'єктом на даному ринку) сукупними витратами на одиницю корисного ефекту.
Інноваційний підхід	Орієнтація розвитку на активізацію інноваційної діяльності.
Комплексний підхід	Враховуються технічні, екологічні, економічні, організаційні, соціальні, психологічні аспекти управління і їх взаємозв'язок. Якщо впустити один з обов'язкових аспектів управління, то проблема не буде повністю вирішена.
Інтеграційний підхід	Націлений на дослідження і посилення взаємозв'язків між окремими підсистемами і компонентами об'єкту, стадіями життєвого циклу об'єкту управління, рівнями управління по вертикалі, суб'єктами управління по горизонталі.
Стандартизаційний підхід	Реалізується шляхом вибору оптимального співвідношення між стандартними і індивідуальними рішеннями при формуванні об'єктів або шляхом розробки і впровадження системи стандартів відповідної категорії.
Маркетинговий підхід	Передбачає орієнтацію управляючої підсистеми при рішенні будь-яких задач на зовнішніх і внутрішніх споживачів.
Функціональний підхід	Потреба розглядається як сукупність функцій, які потрібно виконати для її задоволення. Після установа функцій створюються декілька альтернативних об'єктів для виконання цих функцій та обирається той з них, який потребує мінімуму сукупних витрат за життєвий цикл об'єкту на одиницю його корисного ефекту.
Процесний підхід	Розглядає загальні функції управління як взаємопов'язані. Передбачає структурування і диференціювання бізнес процесу підприємства на окремі складові, що дають змогу на основі узгодженого і гармонійного їх функціонування забезпечити досягнення поставленої мети.
Структурний підхід	Визначення значимості, пріоритетів серед факторів, методів, принципів і інших інструментів в їх сукупності з метою встановлення раціональності співвідношення і підвищення обґрунтованості розподілу ресурсів.
Ситуаційний підхід	Приналежність різних параметрів і методів управління визначається конкретною ситуацією в конкретному місці та в конкретний час.
Нормативний підхід	Встановлення нормативів управління по усім підсистемам об'єкту.
Оптимізаційний підхід	Перехід від якісних оцінок до кількісних за допомогою методів дослідження операцій, інженерних розрахунків, статистичних методів, експертних оцінок.

Отже, підприємство розглядається як відкрита система, що складається з елементів, а отже є необхідним забезпечення його гнучкості та адекватної реакції на динамізм конкурентного середовища. Елементи системи мають властивості, які є суттєвими для побудови методології управління конкурентоспроможністю підприємства:

– структурна автономність – кожний елемент підпорядковується умовам функціонування системи. Розвивається і видозмінюється під впливом керівних дій, однак має ресурс саморозвитку на основі використання власних можливостей;

– функціональна специфічність – конкретні функції виконуються елементами при взаємодії з іншими елементами, які здатні до взаємодії;

– інтегративність – можливість реалізації завдань одного елемента за умови функціонування і реалізації своїх завдань іншими елементами.

Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю дозволяють визначити концептуальну модель процесу управління конкурентоспроможністю підприємства залізничного транспорту (рис.1).

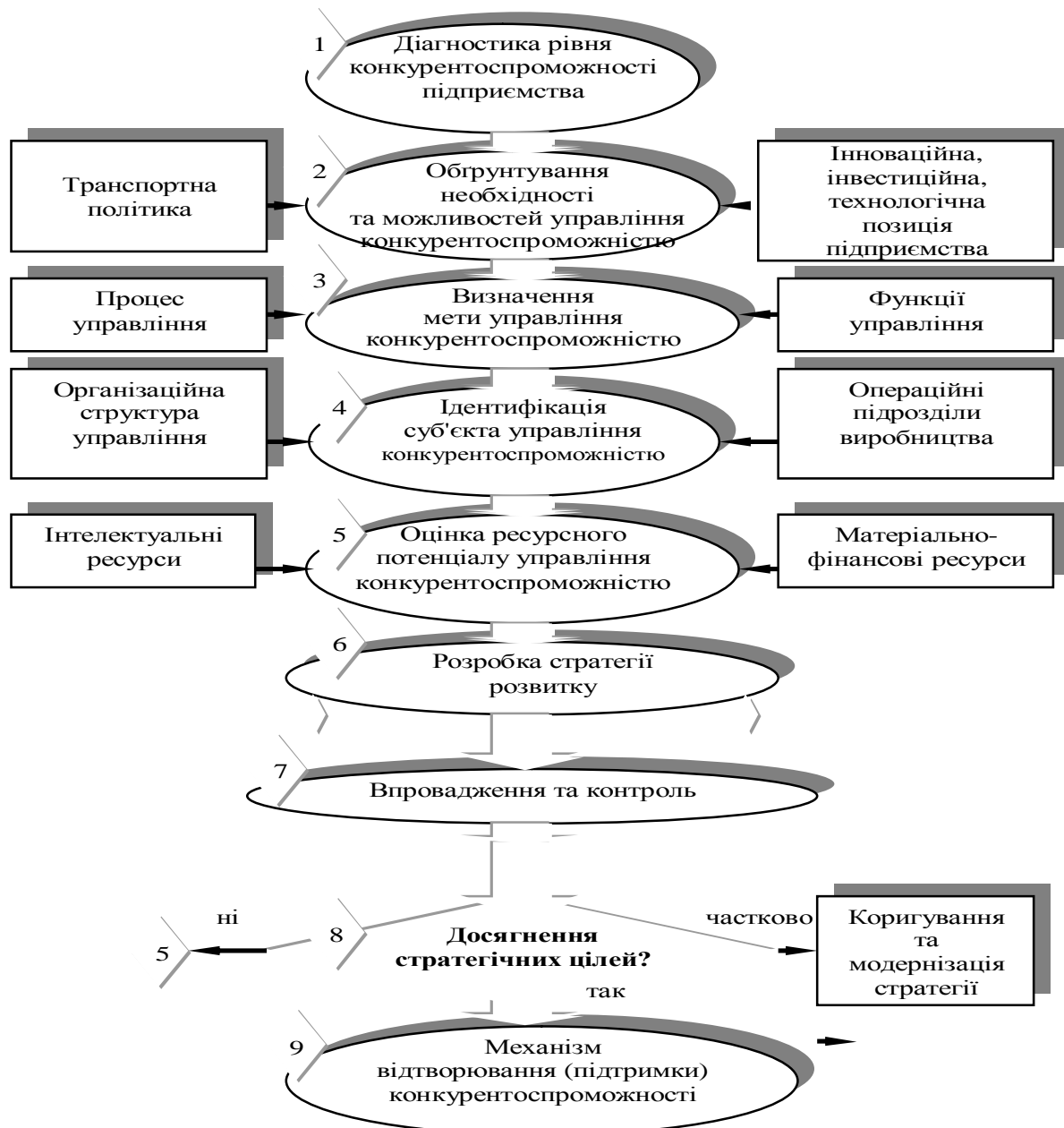

Рисунок 1 - Концептуальна модель процесу управління конкурентоспроможністю підприємства залізничного транспорту

Висновки. Сучасний стан транспортного ринку характеризується посилюючими процесами конкурентної боротьби між видами транспорту. А отже, необхідно постійно відслідковувати і реагувати на всі зміни, що відбуваються в конкурентному середовищі з метою збереження позицій на ринку і забезпечення конкурентних переваг. Проведене дослідження довело значимість управління конкурентоспроможністю для подальшого розвитку підприємств залізничного транспорту, що стане в основі забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. – М. : Центр экономики и маркетинга. - 1996.- 208 с.
2. Портер Майкл Э. Конкуренция / М. Портер; пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
3. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации: Учебное пособие. / Р. А. Фатхутдинов– М. : Изд-во ЭКСМО, 2004. – 544 с.
4. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика: Учебно-практическое пособие / А. Ю.

Юданов. – М. : «Акадис», 1996. – 272 с.

5. Дикань В. Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятий: Монография / В. Л. Дикань. – Харьков : Основа, 1997. – 345 с.

6. Кузьмін О. Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: Підручник – О. Є. Кузьмін, Н. І. Горбаль. – Львів: Компакт-ЛВ, 2005. – 186 с.

7. Піддубний О. І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: навч. посібн. / О. І. Піддубний, А. І. Піддубна. – Х.: ІНЖЕК, 2006. – 260 с.

8. Чернега В. В. Конкурентостійкість підприємств та механізм її забезпечення / В. В. Чернега. – К. : ППК ДСЗУ, 2008. – 235 с.

9. Кулаев Ю. Ф. Итоги и перспективы функционирования транспортного комплекса Украины // Проблемы підвищення інфраструктури: 36. Наук. Праць. – Вип. 6.- К.: НАУ, 2001. – С. 3-8.

10. Залізничі світу у ХХІ столітті: монографія / [Кірка Г. М., Корнієнко В. В., Пшінько О. М. та др.] ; заг. ред. Г. М. Кірпи]. – Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна, 2004. – 224 с.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.*

УДК 339.944.009.12

МЕТОДОЛОГО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Піддубна Л.І., к.е.н., доцент (ХНЕУ)

У статті розроблено і обґрунтовано метод «прямої» оцінки ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства, що ґрунтується на системно-цільовому підході до ідентифікації критерію ефективності та відбиває ресурсну домінанту конкурентного успіху.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями. Ефективне управління будь-якою організаційною системою можливе лише за умови чіткого

визначення таких понять як результат, ефект, критерій та показники ефективності управління. Проте майже аксіоматичне визнання цієї вимоги дотепер супроводжується розмаїттям уявлень